

DẪN LIỆU VỀ THÀNH PHẦN LOÀI CÁ Ở HỆ THỐNG SÔNG THU BỒN - VU GIA, TỈNH QUẢNG NAM

VŨ THỊ PHƯƠNG ANH

Trường đại học Quảng Nam

VÕ VĂN PHÚ

Trường đại học Khoa học, đại học Huế

Hệ thống sông Thu Bồn - Vu Gia có diện tích lưu vực là 10350 km², chiếm trên 80% diện tích toàn tỉnh Quảng Nam, là một trong 9 hệ thống sông lớn của cả nước và là hệ thống sông lớn của khu vực miền Trung, với chiều dài sông chính 205 km [9]. Chúng có vai trò rất quan trọng đối với sự phát triển kinh tế của tỉnh Quảng Nam. Hạ lưu sông ở vùng đồng bằng, sông chảy quanh co với nền địa chất không ổn định, thường xuyên xảy ra xói lở ven bờ và tình trạng khai thác quá mức đã làm ảnh hưởng đến sinh thái, phân bố các nhóm cá trên sông. Để góp phần đánh giá về những giá trị sinh học của khu vực nghiên cứu, trong bài báo này chúng tôi công bố danh lục thành phần loài cá mà mẫu vật đã được thu thập từ tháng 10/2005 đến tháng 8/2009 trên toàn bộ hệ thống sông Thu Bồn - Vu Gia.

I. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Việc thu mẫu được tiến hành bằng cách đánh bắt trực tiếp cùng với ngư dân, mua mẫu của các ngư dân ở địa điểm nghiên cứu, đặt các bẫy có pha sẵn hóa chất định hình để nhờ các hộ ngư dân khai thác thủy sản trên sông thu thập thường xuyên trong thời gian nghiên cứu. Sau đó thu mẫu cá tại ngư dân mỗi tháng một lần. Mua và kiểm tra mẫu cá ở các chợ xung quanh khu vực nghiên cứu.

Mẫu được định hình trong dung dịch formol 10%, bảo quản trong dung dịch formol 4% và được lưu giữ tại phòng thí nghiệm bộ môn Tài nguyên - Môi trường, khoa Sinh học, trường đại học Khoa học, đại học Huế.

Phương pháp phân loại cá chúng tôi dựa theo nguyên tắc phân loại động vật của Mayr.

E., (1969) và “Nguyên tắc phân loại và danh pháp động vật” của Nguyễn Ngọc Châu (2007). Về hệ thống phân loại, chúng tôi sử dụng hệ thống cá của Eschmeyer W. N, (1998), tham khảo FishBase 2000; Lindberg (1971); Mai Đình Yên (1978, 1992); Smith (1945); Rainboth (1996); Kottelat (1996); Nguyễn Văn Hảo (2001, 2005) và cập nhật trang website: <http://www.fishbase.org>. Sử dụng phương pháp định loại dựa vào các đặc điểm hình thái là phương pháp cổ điển đang được nhiều nhà nghiên cứu sử dụng phổ biến hiện nay trong nghiên cứu ngư loại học ở nước ta và nhiều nước khác như: Mai Đình Yên (1978, 1992) [8, 9], Nguyễn Khắc Hùng (1991, 1992, 1993) [6], Nguyễn Nhật Thi (1991) [6], Nguyễn Hữu Phụng (1997, 2001), Nguyễn Hữu Đức (1995) [2], Nguyễn Văn Hảo (2001, 2005) [4, 5], Chevey và Lemasson (1937), Smith (1945), Vương Dĩ Khang (1958), Taki. Y (1974), Kottelat (2001) [3], Rainboth (1996), [12]... Các dấu hiệu dùng trong phân loại: đo đạc hình thái theo Pravdin (1973).

II. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

1. Thành phần loài cá ở hệ thống sông Thu Bồn - Vu Gia

Dựa vào các tài liệu định loại cá nước ngọt Việt Nam và các vùng phụ cận, đã xác định được danh lục thành phần loài cá ở hệ thống sông Thu Bồn - Vu Gia gồm 197 loài, nằm trong 121 giống, thuộc 48 họ của 15 bộ khác nhau. Danh lục thành phần loài cá được sắp xếp theo hệ thống phân loại của T. S. Rass và G. U. Lindberg (1971), chuẩn tên loài theo FAO (1998) và trình bày ở bảng 1.

Danh lục thành phần loài cá ở hệ thống sông Thu Bồn - Vu Gia, tỉnh Quảng Nam

STT	TÊN KHOA HỌC	TÊN VIỆT NAM
I	OSTEOGLOSSIFORMES	Bộ Cá Thát lát
(1)	Notopteridae	Họ cá Thát lát
1	<i>Notopterus notopterus</i> (Pallas, 1769)	Cá Thát lát
II	ELOPIFORMES	Bộ Cá Cháo
(2)	Megalopidae	Họ cá Cháo lớn
2	<i>Megalops cyprinoides</i> (Brousonet, 1782)	Cá Cháo lớn
III	ANGUILLIFORMES	Bộ Cá Chình
(3)	Anguillidae	Họ cá Chình
3	<i>Anguilla marmorata</i> (Quoy & Gaimard, 1824)	Cá Chình hoa
4	<i>A. bicolor</i> McClelland, 1844	Cá Chình mun
(4)	Ophichthidae	Họ cá Chình rắn
5	<i>Pissodonophis boro</i> (Hamilton, 1822)	Cá Lịch cu
IV	CLUPEIFORMES	Bộ Cá Trích
(5)	Clupeidae	Họ cá Trích
6	<i>Clupanodon thrissa</i> (Linnaeus, 1758)	Cá Mòi cờ hoa
7	<i>Konosirus punctatus</i> (Temminck & Schlegel, 1846)	Cá Mòi cờ chấm
(6)	Engraulidae	Họ cá Trổng
8	<i>Stolephorus tri</i> (Bleeker, 1852)	Cá Cơm sông
9	<i>S. commersonii</i> Lacépède, 1803	Cá Cơm thường
V	GONORHYNCHIFORMES	Bộ Cá Măng sữa
(7)	Chanidae	Họ cá Măng sữa
10	<i>Chanos chanos</i> (Forsskal, 1775)	Cá Măng sữa
VI	CYPRINIFORMES	Bộ Cá Chép
(8)	Cyprinidae	Họ cá Chép
	Danioninae	Phân họ cá Lòng tong
11	<i>Esomus metallicus</i> Ahl, 1923	Cá Lòng tong sắt
12	<i>E. longimanus</i> (Lunel, 1881)	Cá Lòng tong dài
13	<i>E. danricus</i> (Hamilton, 1822)	Cá Lòng tong bay
14	<i>Rasbora argyrotaenia</i> (Bleeker, 1850)	Cá Lòng tong đá
15	<i>R. atridosalis</i> Kotellat & Chu, 1987	Cá Xíu
16	<i>R. steineri</i> (Nichols & Pope, 1927)	Cá Mại sọc
17	<i>R. myersi</i> Brittan, 1954	Cá Lòng tong mại
18	<i>R. sumatrana</i> (Bleeker, 1852)	Cá Lòng tong vạch
19	<i>R. lateristriata</i> Smith, 1945	Cá Lòng tong kẻ
20	<i>Nicholsicypris normalis</i> (Nichols & Pope, 1927)	Cá Dầm suối
21	<i>Opsariichthys bidens</i> Gunther, 1873	Cá Cháo thường
22	<i>Danio regina</i> Fowler, 1934	Cá Xả hoa
23	<i>Barilinus pulchellus</i> Smith, 1931	Cá Xả
24	<i>Zacco macrolepis</i> Vans & Hwans, 1964	Cá Chàm vảy to
25	<i>Ctenopharyngodon idellus</i> (Cuvier & Valenciennes, 1844)	Cá Trắm cỏ
26	<i>Elopiichthys bambusa</i> (Richardson, 1844)	Cá Măng
27	<i>Hemiculter leucisculus</i> (Basilewsky, 1855)	Cá Mương xanh
28	<i>Macrochirichthys macrochirus</i> (Cuvier & Valenciennes, 1844)	Cá Rựa sông
29	<i>Paralaubuca barroni</i> (Fowler, 1934)	Cá Thiếu mại

30	<i>P. riveroi</i> (Fowler, 1935)	Cá Thiếu nam
31	<i>Erythroculter recurvirostris</i> (Sauvage, 1884)	Cá Thiếu gù
32	<i>Toxabramis swinhonis</i> Gunther, 1873	Cá Dầu hồ
33	<i>Megalobrama skolkovii</i> Dybowsky, 1872	Cá Vên
34	<i>M. terminalis</i> (Richardson, 1846)	Cá Vên dài
35	<i>Rasborinus lineatus</i> (Pellegrin, 1907)	Cá Mạ
36	<i>Hypophthalmichthys molitrix</i> (Cuvier & Valenciennes, 1844)	Cá Mè trắng*
37	<i>Aristichthys nobilis</i> (Richardson, 1845)	Cá Mè hoa*
38	<i>Saurogobio immaculatus</i> Koller, 1927	Cá Đục đanh
39	<i>S. dabryi</i> Bleeker, 1871	Cá Đục đanh đốm
40	<i>Hemibarbus medius</i> Yue, 1995	Cá Đục ngộ
41	<i>Rhodeus ocellatus</i> (Kner, 1867)	Cá Bướm chấm
42	<i>Pararhodeus kyphus</i> Mai, 1978	Cá Bướm be nhỏ
43	<i>Pseudoperilamphus hainamensis</i> (Nichols & Pope, 1927)	Cá Bướm giả
44	<i>Spinibarbus denticulatus</i> (Oshima, 1926)	Cá Bông
45	<i>S. brevicephalus</i> Nguyen D. H & Nguyen H. V, 1997	Cá Chày đất đầu ngắn
46	<i>S. hollandi</i> Oshima, 1919	Cá Chày đất
47	<i>Onychostoma (Varicorhinus) gerlachi</i> (Peters, 1880)	Cá Sinh
48	<i>O.(V). laticeps</i> Gunther, 1896	Cá Sinh gai
49	<i>O. microcorpus</i> Nguyen H.V & Doan H.L, 1969	Cá Mọm
50	<i>Scaphiodonichthys macrocanthus</i> (Pellegrin & Chevey, 1936)	Cá Pang
51	<i>Poropuntius aluoriensis</i> (Nguyen D. H, 1997)	Cá Sao
52	<i>P. deauratus</i> (Valenciennes, 1824)	Cá Hồng nhau bầu
53	<i>P. laoensis</i> (Gunther, 1868)	Cá Chát lờ
54	<i>P. carinatus</i> (Wu & Lin, 1977)	Cá Chát ca
55	<i>P. kontumensis</i> (Chevey, 1934)	Cá Chát kon tum
56	<i>Barbodes gonionotus</i> (Bleeker, 1850)	Cá Mè vinh *
57	<i>Hypsibarbus wetmorei</i> (Smith, 1931)	Cá Mè vinh giả
58	<i>H. foxi</i> (Fowler, 1937)	Cá Hồng nhau
59	<i>Puntius ocellatus</i> Mai, 1978	Cá Đong chấm
60	<i>P. brevis</i> (Bleeker, 1860)	Cá Gầm
61	<i>Capoeta semifasciolatus</i> (Gunther, 1868)	Cá Đòng đong
62	<i>Hampala macrolepidota</i> Van Hansselt, 1823	Cá Ngựa nam
63	<i>Tor tambroides</i> (Bleeker, 1854)	Cá Ngựa xám
64	<i>Cirrhinas molitorella</i> (Cuvier & Valenciennes, 1844)	Cá Trôi ta
65	<i>C. mrigala</i> (Hamilton, 1822)	Cá Trôi ấn độ *
66	<i>Labeo rohita</i> (Hamilton, 1822)	Cá Rôhu*
67	<i>Sinilabeo tonkinensis</i> (Pellegrin & Chevey, 1936)	Cá Hỏa
68	<i>Osteochilus hasseltii</i> (Valenciennes, 1824)	Cá Mè lúi
69	<i>O. prosemion</i> Fowler, 1934	Cá Lúi
70	<i>O. microcephalus</i> (Valenciennes, 1842)	Cá Lúi sọc
71	<i>O. salsburyi</i> Nichols & Pope, 1927	Cá Dâm đất
72	<i>Garra orientalis</i> Nichols, 1925	Cá Sút môi
73	<i>G. fuliginosa</i> Fowler, 1934	Cá Sút mũi
74	<i>G. pingi</i> (Tchang, 1929)	Cá Đo
75	<i>Cyprinus carpio</i> Linnaeus, 1758	Cá Chép
76	<i>C. centralus</i> Nguyen & Mai, 1994	Cá Dây

77	<i>Carassius auratus</i> (Linnaeus, 1758)	Cá Diếc
78	<i>Carassioides cantonensis</i> (Heincke, 1892)	Cá Rung
79	<i>Puntioplites falcifer</i> (Smith, 1929)	Cá Dảnh
(9)	Cobitidae	Họ cá Chạch
80	<i>Cobitis taenia</i> Linnaeus, 1758	Cá Chạch hoa đốm tròn
81	<i>C. arenae</i> (Linnaeus, 1934)	Cá Chạch hoa chấm
82	<i>Misgurnus anguillicaudatus</i> (Cantor, 1842)	Cá Chạch bùn
83	<i>M. tonkinnensis</i> Rendahl, 1937	Cá Chạch bùn núi
84	<i>Acantopsis choirorhynchos</i> (Bleeker, 1854)	Cá Khoai sông
(10)	Balitoridae	Họ Chạch vây bằng
85	<i>Micronemachilus taenia</i> (Nichols & pope, 1927)	Cá Chạch suối
86	<i>Schistura fasciolata</i> (Nichols & Pope, 1927)	Cá Chạch suối mười sọc
87	<i>S. incerta</i> (Nichols, 1931)	Cá Chạch đá râu
88	<i>S. pellegrini</i> (Rendahl, 1944)	Cá Chạch suối
89	<i>Annamia normani</i> (Hora, 1931)	Cá Vây bằng thường
90	<i>Sewellia elongata</i> Robert, 1998	Cá Bám đá
91	<i>S. brevis</i> Nguyen H. V & Nguyen D.H nov.sp.	Cá Đép ngắn
92	<i>S. lineolata</i> (Cuvier & Valenciennes, 1846)	Cá Đép thường
VII	CHARACIFORMES	Bộ Cá Hồng nhung
(11)	Characidae	Họ cá Hồng nhung
93	<i>Colossoma brachypomum</i> (Cuvier, 1818)	Cá Chim trắng nước ngọt *
VIII	SILURIFORMES	Bộ Cá Nheo
(12)	Bagridae	Họ cá Lăng
94	<i>Pelteobagrus fulvidraco</i> (Richardson, 1846)	Cá Bò đen
95	<i>Hemibagrus centralus</i> Mai, 1978	Cá Lăng Quảng Bình
96	<i>H. guttatus</i> (Lacepede, 1803) *	Cá Lăng chấm
(13)	Cranoglanididae	Họ cá Ngạnh
97	<i>Cranoglanis henrici</i> (Vallant, 1893)	Cá Ngạnh thường
98	<i>C. boudierius</i> (Richardson, 1846)	Cá Ngạnh thon
(14)	Siluridae	Họ cá Nheo
99	<i>Silurus asotus</i> (Linnaeus, 1758)	Cá Nheo
100	<i>Pterocryptis cochinchinensis</i> (Cuvier & Valenciennens, 1840)	Cá Thèo
101	<i>Wallago attu</i> (Bloch & Schneider, 1801)	Cá Leo
(15)	Bagaridae	Họ cá Chiên
102	<i>Bagarius rutilus</i> Ng & Kottelat, 2000	Cá Chiên
103	<i>Glyptothorax macromaculatus</i> Li, 1984	Cá Chiên suối đốm lớn
(16)	Clariidae	Họ cá Trê
104	<i>Clarias fuscus</i> (Lacepede, 1803)	Cá Trê đen
105	<i>C. batrachus</i> (Linnaeus, 1785)	Cá Trê trắng
106	<i>C. macrocephalus</i> Gunther, 1864	Cá Trê vàng
107	<i>C. garienpinus</i> (Burchell, 1882)	Cá Trê phi *
(17)	Ariidae	Họ cá úc
108	<i>Arius sciurus</i> Smith, 1931	Cá úc trắng
109	<i>A. maculatus</i> (Thunberg, 1791)	Cá úc chấm
IX	CYPRINODONTIFORMES	Bộ Cá Bạc đầu
(18)	Aplocheilidae	Họ cá Bạc đầu
110	<i>Aplocheilus panchax</i> (Hamilton, 1822)	Cá Bạc đầu

X	BELONIFORMES	Bộ Cá Nhái
(19)	Adrianichthyidae	Họ cá Sóc
111	<i>Oryzias latipes</i> (Temminck & Schlegel, 1846)	Cá Sóc
(20)	Hemiramphidae	Họ cá Lìm kìm
112	<i>Dermogenys pusillus</i> Van Hasselt, 1823	Cá Lìm kìm ao
113	<i>Zenarchopterus ectuntio</i> (Hamilton, 1822)	Cá Lìm kìm sông
XI	SYNBRANCHIFORMES	Bộ Mang liên
(21)	Synbranchidae	Họ Lươn
114	<i>Monopterus albus</i> (Zuiew, 1793)	Lươn đồng
115	<i>Ophistenon bengalensis</i> McClelland, 1844	Cá Lịch đồng
116	<i>Macrotrema caligans</i> (Cantor, 1849)	Cá Lịch sông
(22)	Mastacembelidae	Họ cá Chạch sông
117	<i>Macrognathus siamensis</i> (Gunther, 1961)	Cá Chạch lá tre
118	<i>Mastacembelus armatus</i> (Lacépède, 1800)	Cá Chạch sông
119	<i>M. favus</i> Hora, 1924	Cá Chạch bông lớn
XII	SCORPAENIFORMES	Bộ Cá Mù làn
(23)	Platycephalidae	Họ cá Chai
120	<i>Platycephalus indicus</i> (Linnaeus, 1758)	Cá Chai
XIII	PERCIFORMES	Bộ Cá Vược
(24)	Centropomidae	Họ cá Chêm
121	<i>Lates calcarifer</i> (Bloch, 1790)	Cá Chêm
(25)	Ambassidae	Họ cá Sơn
122	<i>Ambassis gymnocephalus</i> (Lacépède, 1802)	Cá Sơn
123	<i>A. kopsi</i> Bleeker, 1858	Cá Sơn kôpsô
(26)	Serranidae	Họ cá Mú
124	<i>Epinephelus coioides</i> (Hamilton, 1822)	Cá Mú
125	<i>E. fario</i> (Thunberg, 1792)	Cá Mú sao
126	<i>E. moara</i> (Temminck & Schlegel, 1824)	Cá Mú cỏ
(27)	Terapontidae	Họ cá Căng
127	<i>Terapon theraps</i> (Cuvier, 1829)	Cá Căng
128	<i>T. puta</i> (Cuvier & Valenciennes, 1829)	Cá Căng dài
129	<i>T. oxyrhynchus</i> Temminck & Schlegel, 1846	Cá Căng mõm nhọn
130	<i>T. jarbua</i> (Forsskal, 1775)	Cá Ong căng
131	<i>Pelates quadrilineatus</i> Cuvier & Valenciennes, 1829	Cá Căng bốn sọc
(28)	Sillaginidae	Họ cá Đục
132	<i>Sillago sihama</i> (Forsskal, 1775)	Cá Đục trắng
(29)	Caragidae	Họ cá Khế
133	<i>Carangoides malabaricus</i> (Bloch & Schneider, 1801)	Cá Khế
134	<i>Caranx armatus</i> (Ruppell, 1833)	Cá Khế Vây đuôi dài
135	<i>C. kalla</i> Cuvier & Valenciennes, 1831	Cá Ngân
136	<i>C. melampygus</i> Cuvier & Valenciennes, 1833	Cá Khế vây đen
(30)	Leiognathidae	Họ cá Liệt
137	<i>Leiognathus equulus</i> (Forsskal, 1775)	Cá Liệt lớn
138	<i>Secutor ruconius</i> (Hamilton, 1822)	Cá Liệt vân lưng
(31)	Lutjanidae	Họ cá Hồng
139	<i>Lutjanus vaiigiensis</i> (Quoy & Gaimard, 1984)	Cá Hồng tron
140	<i>L. argentimaculatus</i> (Forsskal, 1775)	Cá Hồng bạc

141	<i>L. russelli</i> (Bleeker, 1849)	Cá Hồng chấm đen
142	<i>L. fulviflammus</i> (Forsskal, 1775)	Cá Hồng ánh vàng
(32)	Gerridae	Họ cá Móm
143	<i>Gerres filamentosus</i> Cuvier, 1829	Cá Móm gai vây dài
144	<i>G. limbatus</i> Cuvier, 1830	Cá Móm xiên
145	<i>G. lucidus</i> Cuvier, 1830	Cá Móm gai ngắn
146	<i>G. oyena</i> (Forsskal, 1775)	Cá Móm chỉ bạc
(33)	Sparidae	Họ cá Tráp
147	<i>Acanthopagrus latus</i> (Houttuyn, 1782)	Cá Tráp vây vàng
(34)	Sciaenidae	Họ cá Đù
148	<i>Argyrosomus macrophthalmus</i> (Bleeker, 1850)	Cá Đù mắt to
(35)	Monodactylidae	Họ cá Chim trắng mắt to
149	<i>Monodactylus argenteus</i> (Linnaeus, 1758)	Cá Chim mắt to
(36)	Mugilidae	Họ cá Đối
150	<i>Mugil cephalus</i> Linnaeus, 1758	Cá Đối mục
151	<i>M. kelaartii</i> Gunther, 1861	Cá Đối lá
152	<i>M. strongylocephalus</i> Richardson, 1846	Cá Đối nhọn
153	<i>Liza dussumieri</i> (Cuvier & Valenciennes, 1836)	Cá Đối đất
154	<i>L. carinatus</i> (Cuvier & Valenciennes, 1836)	Cá Đối lưng gờ
155	<i>Valamugil seheli</i> (Forsskal, 1775)	Cá Đối cồi
(37)	Cichlidae	Họ cá Rô phi
156	<i>Oreochromis mossambicus</i> (Peters, 1852)*	Cá Rô phi
157	<i>O. niloticus</i> (Linnaeus, 1758)*	Cá Rô phi vằn
(38)	Sphyraenidae	Họ cá Nhông
159	<i>Sphyraena langsar</i> Bleeker, 1854	Cá Nhông thường
(39)	Eleotridae	Họ cá Bống đen
160	<i>Philypnus chalmersi</i> (Nichols & Pope, 1927)	Cá Bống suối đầu ngắn
161	<i>Prionobutis koilomatodon</i> (Bleeker, 1849)	Cá Bống cửa
162	<i>Eleotris fuscus</i> (Schneider & Forster, 1801)	Cá Bống mọi
163	<i>E. melanosoma</i> Bleeker, 1852	Cá Bống đen lớn
164	<i>E. oxycephala</i> Temminck & Schlegel, 1845	Cá Bống đen nhỏ
165	<i>Butis butis</i> (Hamilton, 1822)	Cá Bống cau
	<i>Oxyeleotris marmoratus</i> (Bleeker, 1852)	Cá Bống tượng
(40)	Gobiidae	Họ cá Bống trắng
166	<i>Acentrogobius chlorostigma</i> (Bleeker, 1849)	Cá Bống tròn
167	<i>A. caninus</i> (Valenciennes, 1837)	Cá Bống chấm
168	<i>Glossogobius giuris</i> (Hamilton, 1822)	Cá Bống cát tối
169	<i>Parapocryptes serperaster</i> (Richardson, 1846)	Cá Bống xệ
170	<i>Rhinogobius giurinus</i> (Rutter, 1897)	Cá Bống đá
171	<i>R. brunneus</i> (Temminck & Schlegel, 1847)	Cá Bống đá khe
172	<i>R. ocellatus</i> (Fowler, 1937)	Cá Bống mắt
173	<i>Stenogobius genivittatus</i> (Valenciennes, 1837)	Cá Bống máu đai
(41)	Siganidae	Họ cá Dìa
174	<i>Siganus guttatus</i> (Bloch, 1790)	Cá Dìa sọc
175	<i>S. oramin</i> (Bloch & Schneider, 1801)	Cá Dìa cam
176	<i>S. canaliculatus</i> (Park, 1797)	Cá Dìa rãnh
177	<i>S. fuscescens</i> (Houttuyn, 1782)	Cá Dìa tro

(42)	Anabatidae	Họ cá Rô đồng
178	<i>Anabas testudineus</i> (Bloch, 1792)	Cá Rô đồng
(43)	Belontiidae	Họ cá Sặc
179	<i>Macropodus opercularis</i> Linnaeus, 1758	Cá Đuôi cờ
180	<i>M. tramiensis</i> Nguyen D. H & Nguyen H.V, 2004	Cá Đuôi cờ Trà Mi
181	<i>M. yeni</i> Nguyen D. H. & Nguyen H. V, 2004	Cá Đuôi cờ đen
182	<i>Betta splendens</i> Regan, 1910	Cá Thia xiêm
183	<i>B. taeniata</i> Regan, 1910	Cá Thia ta
184	<i>Trichopsis vittatus</i> (Cuvier, 1831)	Cá Bã trâu
185	<i>Trichogaster trichopterus</i> (Pallas, 1770)	Cá Sặc bướm
186	<i>T. microlepis</i> (Gunther, 1861)	Cá Sặc điệp
187	<i>T. pectoralis</i> (Regan, 1910)	Cá Sặc rần
(44)	Channidae	Họ cá Quả
188	<i>Channa striata</i> (Bloch, 1797)	Cá Quả
189	<i>C. micropeltes</i> (Cuvier, 1831)	Cá Lóc bông
190	<i>C. orientalis</i> Schneider, 1801	Cá Chanh đục
XIV	PLEURONECTIFORMES	Bộ Cá Bơn
(45)	Soleidae	Họ cá Bơn sọc
191	<i>Euroglossa harmarndi</i> (Sauvage, 1878)	Cá Lưỡi mèo
192	<i>E. siamensis</i> (Sauvage, 1878)	Cá Bơn lá mít
(46)	Paralichthyidae	Họ cá Bơn vĩ
193	<i>Tephrinectes sinensis</i> (Lacépède, 1802)	Cá Bơn vĩ
194	<i>Pseudorhombus cinnamomeus</i> (Temminck & Schlegel, 1846)	Cá Bơn vĩ chấm hoa
XV	TETRAODONTIFORMES	Bộ Cá Nóc
(47)	Triacanthidae	Họ Cá Nóc ba gai
195	<i>Triacanthus revirostris</i> (Bloch, 1786)	Cá Nóc ba gai
(48)	Lagocephalidae	Họ Cá Nóc chày
196	<i>Takifugu oblongus</i> (Bloch, 1786)	Cá Nóc chày
197	<i>T. ocellatus</i> (Osbeck, 1758)	Cá Nóc chấm

Ghi chú: (*). Các loài cá nhập nội.

2. Cấu trúc thành phần loài

Trong tổng số các loài cá thu được ở hệ thống sông Thu Bồn - Vu Gia, chúng tôi nhận thấy bộ cá Chép (Cypriniformes) có 3 họ (chiếm 6,25%), 49 giống (chiếm 40,50%), 82 loài (chiếm 41,62%). Bộ cá Vược (Perciformes) có 21 họ (chiếm 43,75%), 38 giống (chiếm 31,40%), 70 loài (chiếm 35,53%). Bộ cá Nheo (Siluriformes) có 6 họ (chiếm 12,5%), 10 giống (chiếm 8,26%), 16 loài (chiếm 8,12%). Có 6 bộ có hai họ (chiếm 4,17%), trong đó bộ Mang liềm (Synbranchiformes) có 5 giống (chiếm 4,13%), 6 loài (chiếm 3,05%). Bộ cá Bơn (Pleuronectiformes) và bộ cá Trích (Clupeiformes) đều có 3 giống (chiếm 2,48%), 4 loài (chiếm 2,03%). Bộ cá Nhái (Beloniformes) có 3 giống (chiếm 2,48%), 3 loài (chiếm

1,52%). Bộ cá Chình (Anguilliformes) và bộ cá Nóc (Tetraodontiformes) đều có 2 giống (chiếm 1,65%), 3 loài (chiếm 1,52%). Sáu bộ còn lại, mỗi bộ chỉ gồm có 1 họ (chiếm 2,08%), 1 giống (chiếm 0,83%), 1 loài (chiếm 0,51%) đó là bộ cá Thát lát (Osteoglossiformes), bộ cá Cháo (Elopiformes), bộ cá Măng sữa (Gonorhynchiformes), bộ cá Hồng nhung (Characiformes), Bộ cá Bạc đầu (Cyprinodontiformes) và bộ cá Mù làn (Scorpaeniformes) (bảng 2).

3. Các loài cá quý hiếm

Trong thành phần loài cá ở hệ thống sông Thu Bồn - Vu Gia, tỉnh Quảng Nam đã xác định được 8 loài cá quý hiếm có tên trong Sách Đỏ Việt Nam (2007) (bảng 3).

Bảng 2

Số lượng các bộ, họ, giống và loài của thành phần loài cá ở hệ thống sông Thu Bồn - Vu Gia

STT	Bộ	Họ		Giống		Loài	
		Số lượng	Tỷ lệ %	Số lượng	Tỷ lệ %	Số lượng	Tỷ lệ %
1	Osteoglossiformes	1	2,08	1	0,83	1	0,51
2	Elopiformes	1	2,08	1	0,83	1	0,51
3	Anguilliformes	2	4,17	2	1,65	3	1,52
4	Clupeiformes	2	4,17	3	2,48	4	2,03
5	Gonorhynchiformes	1	2,08	1	0,83	1	0,51
6	Cypriniformes	3	6,25	49	40,50	82	41,62
7	Characiformes	1	2,08	1	0,83	1	0,51
8	Siluriformes	6	12,5	10	8,26	16	8,12
9	Cyprinodontiformes	1	2,08	1	0,83	1	0,51
10	Beloniformes	2	4,17	3	2,48	3	1,52
11	Synbranchiformes	2	4,17	5	4,13	6	3,05
12	Scorpaeniformes	1	2,08	1	0,83	1	0,51
13	Perciformes	21	43,75	38	31,40	70	35,53
14	Pleuronectiformes	2	4,17	3	2,48	4	2,03
15	Tetraodontiformes	2	4,17	2	1,65	3	1,52
Tổng		48	100	121	100	197	100

Bảng 3

Các loài cá quý hiếm ở hệ thống sông Thu Bồn - Vu Gia

STT	Tên Việt Nam	Tên Khoa học	Mức độ quý hiếm
1	Cá Chình mun	<i>Anguilla bicolor</i> McClelland, 1844	VU
2	Cá Chình hoa	<i>A. marmorata</i> (Quoy & Gaimard, 1824)	VU
3	Cá Lăng	<i>Hemibagrus elongatus</i> Gunther, 1846	VU
4	Cá Măng sữa	<i>Chanos chanos</i> (Forsskal, 1775)	VU
5	Cá Cháo lớn	<i>Megalops cyprinoides</i> (Broussnet, 1782)	VU
6	Cá Măng	<i>Elopichthys bambusa</i> (Richardson, 1844)	VU
7	Cá Mòi cờ chấm	<i>Konosirus punctatus</i> (Temminck & Schlegel, 1846)	VU
8	Cá Mòi cờ hoa	<i>Clupanodon thrissa</i> (Linnaeus, 1758)	EN

III. KẾT LUẬN

Thành phần loài cá ở hệ thống sông Thu Bồn - Vu Gia, tỉnh Quảng Nam khá đa dạng. Đã xác định được 197 loài, 121 giống, 48 họ thuộc 15 bộ khác nhau.

Số loài phong phú nhất thuộc về bộ cá Chép (Cypriniformes) với 82 loài (chiếm 41,62%). Các họ cá chiếm ưu thế về loài là Cyprinidae (69 loài), Belontiidae (9 loài), Balitoridae (8 loài), Gobiidae (8 loài), Eleotridae (7 loài), Mugilidae (6 loài), Cobitidae (5 loài), Terapontidae (5 loài). Đã xác định được 8 loài

cá quý hiếm được ghi vào Sách Đỏ Việt Nam (2007), 7 loài đều được xếp vào bậc VU (Vulnerable) - sẽ nguy cấp; 1 loài vào bậc EN (Endangered) - nguy cấp.

Sự ưu thế về thành phần loài của bộ cá Chép trong khu hệ thể hiện tính chất nước ngọt điển hình.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Khoa học và Công nghệ, Viện Khoa học và Công nghệ Việt Nam, 2007: Sách Đỏ Việt Nam, phần I: Động vật. Nxb. Khoa học Tự nhiên và Công nghệ, Hà Nội.

2. **Nguyễn Hữu Đức**, 1995: Góp phần nghiên cứu khu hệ cá nước ngọt Nam Trung bộ, Tóm tắt luận án Phó Tiến sỹ Khoa học Sinh học, Hà Nội.
3. **Kottelat M.**, 2001: Fishes of Laos, Printed in Srilanka by Gunaratne Offest ltd.
4. **Nguyễn Văn Hảo**, 2001: Cá nước ngọt Việt Nam, tập 1, Nxb. Nông nghiệp, Hà Nội.
5. **Nguyễn Văn Hảo**, 2005: Cá nước ngọt Việt Nam, tập 2, 3. Nxb. Nông nghiệp, Hà Nội.
6. **Nguyễn Khắc Hường**, 1993: Cá biển Việt Nam, tập 2 (quyển 2, 3). Nxb. Khoa học và Kỹ thuật, Hà Nội.
7. **Nguyễn Nhật Thi**, 1991: Cá biển Việt Nam - Cá xương vịnh Bắc Bộ, Nxb. Khoa học và Kỹ thuật, Hà Nội.
8. **Mai Đình Yên**, 1978: Định loại cá nước ngọt các tỉnh miền Bắc Việt Nam, Nxb. Khoa học và Kỹ thuật, Hà Nội.
9. **Mai Đình Yên**, 1992: Định loại cá nước ngọt Nam Bộ, Nxb. Khoa học và Kỹ thuật, Hà Nội.
10. **Trung tâm dự báo khí tượng thủy văn tỉnh Quảng Nam**, 2001: Đặc điểm thủy văn tỉnh Quảng Nam.
11. **FAO**, 1998: Catalog of Fish, Volume 1, 2, 3, California Academy of Sciences.
12. **Rainboth W. J.**, 1996: Fishes of The Cambodian Mekong, FAO.

STUDY ON THE COMPOSITION OF FISH SPECIES IN THU BON - VU GIA RIVER, QUANG NAM PROVINCE

VU THI PHUONG ANH, VO VAN PHU

SUMMARY

Species's composition of the fishes in Thu Bon - Vu Gia river, Quang Nam province is quite biodiversity. Our surveys, that were carried out from 2005 - 2009, have revealed that there are 197 species belonging to 121 genus, 48 families and 15 orders, among which, the Cypriniformes is the one being the most plentiful with 82 species reaching (41.62%). The Cyprinidae reaching 69 species, Belontiidae reaching 9 species, Balitoridae reaching 8 species, Gobiidae reaching 8 species, Eleotridae reaching 7 species, Mugilidae reaching 6 species, Cobitidae reaching 5 species, Terapontidae reaching 5 species, are dominant about species. Dominating species's composition of Cypriniformes in regional fauna showing the typical fresh water's quality. Among 197 species in Thu Bon - Vu Gia, there were 8 valuable and rare species marked in the Red Book of Viet Nam (2007), 7 species are classified as level VU (Vulnerable) - will be endangered and 1 species are classified as level EN (Endangered) should be protected.

Ngày nhận bài: 12-1-2010